

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріт ІЕМАШКАЛО

Соціальні проблеми суспільства

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *усі*
Спеціальність *усі*
Освітній рівень *перший (бакалаврський) рівень*
Освітня програма *усі освітні програми*

Статус дисципліни *вибіркова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри *соціальної економіки*
Галина НАЗАРОВА

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри соціальної економіки
Протокол №1 від 27 серпня 2021 р.

Розробники:

Голубєв Станіслав Миколайович, к.е.н., викл. кафедри соціальної економіки.

Лугова Вікторія Миколаївна, к.е.н., доц. кафедри соціальної економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Соціальні проблеми суспільства – це міждисциплінарна навчальна дисципліна, метою якої є вивчення протиріч функціонування суспільства, законів та закономірностей їх розвитку, визначення причино-наслідкових зав'язків суспільних явищ та соціальних відносин. Вона акцентує увагу на засобах зборі та аналізі інформації про стан суспільства та тенденцій його розвитку.

Навчальна дисципліна «Соціальні проблеми суспільства» буде корисна студентам всіх спеціальностей, особливо для тих хто бажає вільно орієнтуватися у суспільстві, розуміти процеси та явища, що в ньому відбуваються, передбачати їх розвиток та знайти власне місце у суспільстві. Здатність аналізувати суспільні процеси є важливою складовою компетентного фахівця та гармонічно розвиненої людини. Найбільш важлива вона для тих, хто прагне працювати у державному управлінні, соціальній сфері, громадських організаціях, займатися стратегічним плануванням діяльності підприємств та організацій.

Розуміння проблем суспільства, тенденцій його розвитку, причин та наслідків соціально-економічних явищ дозволяє людині використовувати власні можливості, свідомо управляти ходом свого життя, долати зовнішні обставини для досягнення власного успіху у різних сферах діяльності. Останні роки перед Україною постають все нові виклики, що призводять до поширення існуючих та появи нових соціальних проблем. Часто соціальні проблеми та шляхи їх вирішення стають предметом політичного спекулювання або особливо нагнічуються роботою ЗМІ. Дисципліна «Соціальні проблеми суспільства» дає можливість студентам критичного осмислення повсякденного досвіду із застосуванням наукового підходу та соціологічного понятійного апарату. Дисципліною формуються компетентності не лише пізнавально-теоретичні (розуміння причин та наслідків соціальних явищ), а суто практичні: знайти своє місце у суспільстві та свідомо управляти ходом власного життя.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів здатності до соціологічного мислення, готовності брати на себе відповідальність як за власне життя так і за соціальні групи та за суспільство в цілому.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Суспільствознавство	Менеджмент
Соціальна та економічна історія України	Ринок праці
Економіка	Мотивування персоналу
Соціологія	Демографія
Правознавство	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати та грамотно використовувати науковий апарат та основні категорії суспільних наук	вміти використовувати понятійно-категоріальний апарат та опиратися на основні парадигми суспільних наук в професійній діяльності та життєдіяльності
Здатність розуміти процеси функціонування суспільства, його структуру та місце особистості в суспільстві	вміти аналізувати діяльність соціальних інститутів, визначати особливості їх функціонування та визначати вплив на процеси соціалізації, прийняття соціальних ролей та статусів особистістю
Здатність планувати та проводити соціологічні дослідження	вміти планувати, організовувати та проводити соціологічні дослідження, обґрунтовано обирати методи збору та аналізу інформації, прогнозувати розвиток соціальних процесів та явищ
Здатність до аналізу демографічних проблем суспільства	здійснювати аналіз демографічних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу економічних проблем суспільства	здійснювати аналіз економічних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу політичних проблем суспільства	здійснювати аналіз політичних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу проблем сім'ї та міжособистісних відносин	здійснювати аналіз проблем сім'ї та міжособистісних відносин, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу проблем розвитку культури	здійснювати аналіз соціокультурних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи вивчення соціальних проблем суспільства

1.1. *Суспільні науки, як підґрунтя дослідження соціальних проблем суспільства.* Суспільні науки, їх види, об'єкти та предмети дослідження. Соціологія, як основна наука про суспільство. Функції соціології. Основні терміни соціології. Особливості поняття «соціальне».

1.2. *Галузеві соціології, предмет їх вивчення.* Структура соціологічного знання. Галузеві соціології. Соціологія економіки. Соціологія політики. Соціологія культури. Соціологія сім'ї.

1.3. *Історія соціології.* Формування соціології як самостійної науки. Класична соціологія. Сучасна соціологія. Розвиток соціологічної думки в Україні.

Тема 2. Суспільство як соціальна система.

2.1. *Поняття "суспільство", основні ознаки суспільства.* Сутність поняття "суспільство". Основні компоненти суспільства як соціальної системи.

2.2. *Соціальні інститути як фактор стійкості суспільства.* Соціальні інститути в системі соціальних зв'язків. Функції соціальних інститутів, їх класифікація.

2.3. *Соціальна стратифікація суспільства.* Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація, її типи. Механізм стратифікації. Соціальна мобільність.

2.4. *Соціальні зміни.* Сутність, причини і фактори соціальних змін. Види і форми соціальних змін. Соціальний прогрес і типізація суспільства. Суперечності розвитку сучасного суспільства. Сучасні тенденції розвитку суспільства

Тема 3. Особистість у системі соціальних зв'язків

3.1. *Сутність та особливості поняття «особистість».* Соціальна природа людини. Сутність поняття "особистість". Особистість, індивідуальність та індивід. Типи особистості.

3.2. *Соціальна роль та соціальний статус особистості.* Особа і група. Свідомість, соціальний статус, система соціальних ролей. Людина в системі суспільних відносин і проблеми їх раціональної організації.

3.2. *Соціалізація та становлення особистості.* Соціалізація: сутність поняття, механізми. Фактори соціалізації. Соціальна активність як особлива характеристика особистості.

Тема 4. Організація проведення соціологічних досліджень.

1. *Суспільна думка як об'єкт соціологічного аналізу.* Поняття суспільної думки, її особливості. Функції суспільної думки. Особливості її оцінки.

2. *Сутність та особливості соціологічних досліджень.* Поняття соціологічного дослідження та його види.

3. *Методи збору первинної інформації.* Опитування (анкетування, інтерв'ю). Соціальний експеримент. Аналіз документів. Спостереження. Умови та особливості використання методів.

4. *Обробка та аналіз соціологічної інформації.* Методи аналізу і обробки соціологічної інформації. Прогнозування соціальних явищ та процесів.

Змістовий модуль 2. Практичні особливості дослідження соціальних проблем окремих сфер суспільного життя

Тема 5. Демографічні проблеми суспільства

5.1. *Специфіка демографічних проблем.* Народжуваність та смертність. Деформація статеві-вікової структури населення. Міграційні процеси. Перенаселення. Урбанізація.

5.2. *Здоров'я людини та чинники навколишнього середовища.* Суспільні зміни та якість харчування. Шкідливі звички. Екологічні проблеми. Генетичні відхилення. Проблеми системи охорони здоров'я. Епідемії

Тема 6. Економічні проблеми сучасного суспільства

6.1. *Сутність та зміст економічної соціології.* Місце економічної сфери в системі суспільних зв'язків. Соціальні механізми в економіці. Методи управління економікою та її суб'єктами

6.2. *Проблеми соціально-економічних нерівностей.* Бідність. Безробіття. Економічна нестабільність. Показники соціально-економічної нерівності

6.3. *Особливості економічної поведінки.* Економічна поведінка індивіда: типи і способи реалізації. Економічне мислення і економічна поведінка. Економічний інтерес як чинник економічної поведінки. Підприємницька поведінка як форма економічної поведінки.

6.4. *Сучасні тенденції розвитку економічних систем.* Глобалізація. Інформатизація. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації

Тема 7. Проблеми та виклики сучасних політичних процесів

7.1. *Сутність та зміст соціології політики.* Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин. Предмет соціології політики. Політика. Політичні інститути.

7.2. *Проблеми взаємодії особистості та політичних інститутів.* Політична культура. Громадянське суспільство. Поняття громадської думки.

7.3. *Політичні конфлікти.* Проблема політичного вибору. Легітимність влади. Феномен

політичного лідера. Політична корупція. Бюрократизм. Військово-політичні конфлікти.

Тема 8. Соціальні виклики сучасних змін у сім'ї, шлюбі та особистому житті

8.1. *Роль сім'ї у соціалізації людини.* Проблеми сімейного виховання. Криза інституту сім'ї та шлюбу. Чайлдфрі. Соціальне сирітство. Проблеми

відносин батьків і дітей. Тенденції розвитку сучасної сім'ї.

8.2. *Проблема гендеру у суспільстві.* Гендерна ідентичність. Мінливість соціальних ролей.

8.3. *Проблеми побудови особистого життя.* Особисте життя і стосунки в сім'ї: загальні тенденції. Таємниця особистого життя. Самотність як соціальна проблема.

Тема 9. Проблема збереження й розвитку людської культури

9.1. *Культура як соціальний явище.* Поняття цивілізація, культура суспільства. Закономірності культурного життя. Субкультури. Сучасні проблеми взаємодії національних культур. Збереження культурної ідентичності.

9.2. *Сучасні тенденції розвитку культури.* Асиміляція культур. Віртуалізація. Масовізація і елітарізація.

9.3. *Трансформація системи моральних цінностей.* Тенденції розвитку моралі. Проблема морального прогресу. Зростання плюралізму в системі моральних цінностей. Персоніфікація моралі.

Перелік практичних занять, а також запитань і завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як репродуктивних, так продуктивних методів навчання, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 2, тема 5), робота в малих групах (тема 2, тема 4, тема 6), дискусії (тема 1, тема 6, тема 6, тема 8), ділові ігри (тема 7), презентації (тема 1), індивідуальна творча робота (тема 8).

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Соціальні проблеми суспільства» проходить за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума для отримання заліку – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час практичних занять:

виконання студентом практичних завдань, участі в обговореннях, дискусіях. Оцінка за завдання зазначено у рейтинг-плані. Максимальна оцінка ставиться за наявність обґрунтованих висновків та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів – 54.

участь у ділових іграх. Кожна гра оцінюється у 4 бали. Максимальна оцінка ставиться за активної участі у виконанні завдань гри та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів – 4.

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 10 балів. Вона виконується на сайті ПНС і містить питання різного рівня складності відповідно до тем змістовного модуля.

Максимальна оцінка ставиться за наявності повної, правильної відповіді та обґрунтованих висновків. Загальна кількість балів за контрольні роботи – 20.

самостійні роботи:

виконання есе. Студенти мають продемонструвати вміння роботи обґрунтовані висновки, володіти понятійно-категоріальним апаратом дисципліни. Максимальна оцінка за есе – 6 балів.

виконання комплексного завдання. Виконання дослідницької роботи з захистом її на практичних заняттях. Максимальна оцінка ставиться з якість роботи, своєчасність її виконання та захист. Максимальна кількість балів за комплексну роботу – 16 балів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є такі: глибина і міцність знань відповідно до базових понять, рівень мислення; уміння робити обґрунтовані висновки, володіти категорійним апаратом, навичками та прийомами виконання практичних завдань; уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію, обробку та аналіз; самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів за навчальною дисципліною здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль (а отже і залік) упродовж семестру – 60 та максимально можлива кількість балів – 100.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	МАХ бал
Тема 1. Соціологічні науки, як підгрунття дослідження соціальних проблем суспільства	Аудиторна робота			
	Лекція 1	Лекція за питаннями: Суспільні науки, як підгрунття дослідження соціальних проблем суспільства Галузеві соціології, предмет їх вивчення	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Дискусія "Місце соціальних наук в науковому просторі та власному житті"	Активна участь у дискусії	4
	Лекція 2	Лекція за питаннями: Історія соціології	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Семінарське заняття з презентацією на тему "Сучасна соціологічна думка"	Презентація	6
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 2. Суспільство як соціальна система	Аудиторна робота			
	Лекція 3	Лекція за питаннями: Поняття "суспільство", основні ознаки суспільства Соціальні інститути як фактор стійкості суспільства Соціальна стратифікація суспільства	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття «Проблеми розвитку соціальних інститутів України».	Активна участь у виконанні завдань	4
	Лекція 4	Проблемна лекція "Соціальні зміни та їх наслідки"	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття «Соціальна структура сучасного суспільства».	Активна участь у виконанні завдань	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 3. Особистість у системі соціальних зв'язків	Лекція 5	Лекція за питаннями: Сутність та особливості поняття «особистість» Соціальна роль та соціальний статус особистості. Соціалізація та становлення особистості	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття "Особистість с системі соціальних зв'язків"	Активна участь у виконанні завдань	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань. Виконання есе	Перевірка домашніх завдань Перевірка есе	6
Тема 4. Організація проведення соціологічних досліджень	Аудиторна робота			
	Лекція 6	Лекція за питаннями: Суспільна думка як об'єкт соціологічного аналізу. Сутність та особливості соціологічних досліджень.	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття «Оцінка актуальних проблем українського суспільства».	Активна участь у виконанні завдань	4
	Лекція 7	Лекція за питаннями: Методи збору первинної інформації Обробка та аналіз соціологічної інформації	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття «Застосування методів збору первинної інформації».	Активна участь у виконанні практичних завдань.	2
	Контрольна робота	Перевірка контрольної роботи	10	

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 5. Демографічні проблеми суспільства	Аудиторна робота			
	Лекція 8	Лекція за питаннями: Специфіка демографічних проблем Здоров'я людини та чинники навколишнього середовища	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Дискусія "Демографічне майбутнє України".	Активна участь у дискусії	4
	Лекція 9	Проблемна лекція "Епідемії та їх наслідки"	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття "Екологічна поведінка"	Активна участь у виконанні завдань	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 6. Економічні проблеми сучасного суспільства	Аудиторна робота			
	Лекція 10	Лекція за питаннями: Сутність та зміст економічної соціології Проблеми соціально-економічних нерівностей	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття "Проблеми соціальної стратифікації суспільства".	Активна участь у виконанні завдань	4
	Лекція 11	Лекція за питаннями: Особливості економічної поведінки Сучасні тенденції розвитку економічних систем	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Дискусія "Напрями економічного розвитку України".	Активна участь у дискусії	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 7. Проблеми та виклики сучасних політичних процесів	Аудиторна робота			
	Лекція 12	Лекція за питаннями: Сутність та зміст соціології політики Проблеми взаємодії особистості та політичних інститутів Політичні конфлікти	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Ділова гра "Програма політичної партії"	Активна участь у діловій грі	4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8. Соціальні виклики сучасних змін у сім'ї, шлюб і особистому житті	Аудиторна робота			
	Лекція 13	Лекція за питаннями: Роль сім'ї у соціалізації людини. Проблема гендеру у суспільстві	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття "Основні проблеми соціалізації особистості в Україні".	Активна участь у виконанні завдань	4
	Лекція 14	Лекція за питаннями: Особливості економічної поведінки Сучасні тенденції розвитку економічних систем	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Дискусія "Сучасні тенденції розвитку родини як соціального інституту".	Активна участь у дискусії	4

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
		Виконання комплексного завдання	Захист комплексного завдання	16
Тема 9. Проблема збереження й розвитку людської культури	Аудиторна робота			
	Лекція 15	Лекція за питаннями: Культура як соціальний явище. Сучасні тенденції розвитку культури. Трансформація системи моральних цінностей	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Практичне заняття "Трансформація моральних цінностей в Україні".	Активна участь у виконанні завдань	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання домашніх завдань.	Перевірка домашніх завдань	
	Контрольна робота	Перевірка контрольної роботи	10	

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Дороніна М. С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навчальний посібник / М. С. Дороніна, Л. О. Сасіна. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – 172 с. (Укр.мов.).
2. Лукашевич М.П. Соціологія. Базовий курс. Підручник для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Лукашевич – Київ: Каравела, 2006. – 310 с.
3. Сасіна Л. О. Соціологія : навч. посібн. / Л. О. Сасіна, Н. А. Маж-ник. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 208 с.

5.2. Додаткова

4. Голованова М. А. Демографія : навч. посіб. / М. А. Голованова, З. В. Каменєва. – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". – Харків : ХАІ, 2020. – 103 с.
5. Горпинич О. В. Соціологія Інтернету: навчальний посібник. / О. В. Горпинич, Л. М. Москаленко – Київ: Державний університет телекомунікацій, 2019, с 240 с.
6. Дворецька Г. В. Соціологія. навч. посіб. вид. 3-тє, перероб. і доп. / Г. В. Дворецька. – Київ : КНЕУ, 2013. – 428 с.
7. Книш М. Глобальні проблеми людства : навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 330 с.
8. Молодь України – 2018 / Результати репрезентативного соціологічного дослідження. – Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 72 с.
9. Лебідь Л. І. Соціологія культури / Л. І. Лебідь. – Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – 219 с.
10. Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2018. – 184 с.
11. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко – Київ : ДУТ, 2019. – 235 с.
12. Соціологія: теорії середнього рівня: навч. посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського – Київ : Каравела, 2020. – 356 с.
13. Сталий розвиток суспільства: навч. посібник / авт. : А. Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. – 2 вид. – Київ; 2011. – 392 с.

14. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір: зб. Наук. Пр.. / О. Г. Злобіна, Н.В. Костенко та ін. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2017. – 198 с.
15. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року: проект – 2017. –Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – 110 с.
16. Українське суспільство: що знаємо, чого не знаємо і чого уникаємо? – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2017. – 152 с.
17. Яремчук С. Соціологія масової комунікації. Навч. посібник. / С. Яремчук – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 248 с.

5.3. Інформаційні ресурси

18. Державний служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>
20. Інститут соціології. Національна академія наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://i-soc.com.ua/>
21. Соціологічна асоціація України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sau.kiev.ua/>
22. Соціальні проблеми суспільства. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7335>